

АНТИОСМАНСКА СЪПРОТИВА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД ПРЕЗ 15-17 В.

УВОД През втората половина на 14 в. средновековната българска държава, която дълго време имала съществена роля в международните отношения в Европейския Югоизток, изживяла дълбока политическа и социална криза. Тази криза била част от общото състояние на европейския свят, който излизал от Средновековието и навлизал в епохата на Ренесанса и Новото време. За България и останалите държави от балканския регион тези закономерни тrusове в развитието, свързани с прехода към нова епоха, съвпаднали по време с османска експанзия, която започнала в средата на 14 в. и набирала все по-голяма скорост в следващите десетилетия. През лятото на 1395 г. било унищожено Търновското царство на Иван Шишман. По същото време османските турци завладяват княжествата в Македония. Година и половина по-късно през есента 1396 г. същата участ сполетяла Видинското царство и самостоятелното Добруджанско княжество. Събитията от края на 14 в. бележат края на българската средновековна държавност и началото на нов период в българското историческо развитие. В научната литература той се нарича "османско владичество", а в популярната литература и в литературни произведения - "турско" или "османско робство". Този период намира различни исторически интерпретации, които варират от тезата за "тъмните векове" до твърденията, че османските турци донасят в българските земи и на Балканите спокойствие и законност. Едно обаче е безспорно: българите попадат под властта на една ислямска империя, чужда на съществуващите по българските земи традиции. Пред българската народност застанала с цялата си тежест необходимостта от съхранение на традицията във всичките ѝ форми: от религията до народностното самосъзнание. Това именно било голямата историческа задача, която застанала пред българския народ и той пренасочил всичките си сили за нейното осъществяване.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА Изворите за историята на българите през първите векове на османското владичество са многобройни благодарение на богатите османски архиви. Богата информация се съдържа в османските регистри и в османските исторически съчинения (на Мехмед Нешри, Садедин, ибн Кемал и др.), кадийските протоколни книги и др. Сведения за българската съпротива има в съчиненията на западни пътешественици, минали през българските земи (немци, французи, англичани и др.). Значителен е и броят на изворите от български произход. Това са преди всичко съчиненията на българските писатели от 15 и 16 в. (Константин Костенечки, Владислав Граматик, Димитър Кантакузин, поп Пейо, Матей Граматик и др.), както и съчинения с летописен характер (напр. "Българската анонимна хроника" от 15 в. Обособена група съчинения са излезли изпод перото на българските католически дейци от 16-17 в.: Филип Станиславов, Петър Богдан и др. Този период от българската история е бил изследван от учени като Б. Цветкова, В. Мутафчиева, Ю. Трифонов, Хр. Гандев, Цв. Георгиева, Ел. Грозданова. Поради емоционалната наситеност на този исторически период продължават и научните спорове около същности проблеми на положението на българите под османска власт.

ЕТАПИ НА БЪЛГАРСКАТА СЪПРОТИВА Съпротивата на българите срещу османската власт придобива най-различни форми: от съпротивата срещу османския данъчен гнет, отпор срещу налагането на исляма, съхраняване на народността и традицията до въстания за възстановяване на българската